

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cofnodion Cyfarfod Hybrid a gynhaliwyd ar 22 Mehefin 2026.

Mae papurau'r cyfarfod ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

I weld y cyflwyniad a'r drafodaeth ddilynol ar gyfer unrhyw eitem agenda Rhan I, cliciwch ar yr hypergyswilt sydd wedi'i gynnwys yn ei deitl isod.

Yn bresennol: Y Cynghorwyr B. Dodd, E.J. Goodjohn, E. Goodjohn a Dr. I.J. Johnson; G. Chapman a N. Ireland (Aelodau Lleyg).

Hefyd yn bresennol: Y Cynghorwyr L. Burnett (Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau), G. John (Aelod Cabinet dros Hamdden, Chwaraeon a Lles)) ac E. Williams (Aelod Cabinet dros Gofal Cymdeithasol ac Iechyd)

89 [CYHOEDDIAD](#) –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol."

90 [PENODI CADEIRYDD](#) –

PENDERFYNWYD – Y BOD G. Chapman (Aelod Lleyg) yn cael ei benodi'n Gadeirydd ar gyfer y flwyddyn ddinesig gyfredol.

91 [PENODI IS-GADEIRYDD](#) –

PENDERFYNWYD – Y BOD N. Ireland (Aelod Lleyg) yn cael ei benodi'n Is-gadeirydd ar gyfer y flwyddyn ddinesig gyfredol.

92 [YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB](#) –

Derbyniwyd y rhain gan y Cynghorwyr J. Protheroe ac N.J. Wood; ac M. Evans (Aelod Lleyg).

93 [DATGANIADAU BUDDIANT](#) –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

94 [COFNODION](#) –

PENDERFYNWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Ebrill 2026 fel cofnod cywir.

95 [ARCHWILIO CYMRU: HERIAU RECRIWTIO A CHADW STAFF – Y BOBL GYWIR AR YR AMSER CYWIR?](#) (CAC) –

Cyflwynodd yr adroddiad ganfyddiadau adolygiad Archwilio Cymru o heriau recriwtio a chadw staff y Cyngor (Atodiad A), gan gynnwys ei ddealltwriaeth o'r heriau hyn, effeithiolrwydd ei ymateb, a'r trefniadau ar gyfer gwerthuso gwerth am arian.

Cafodd ymateb y Cyngor i'r canfyddiadau hyn eu cynnwys fel Atodiad B i'r adroddiad ac roeddent yn nodi cyfres o gamau gweithredu yr oedd yn cynnig eu bwrw ymlaen â nhw.

Gofynnodd y Pwyllgor i Bennaeth Adnoddau Dynol a Datblygu Sefydliadol ddarparu data a gwybodaeth bellach yn ymwneud â risg y gweithlu gan gynnwys meysydd pwysau allweddol ar gyfer recriwtio a chadw, y dulliau targed i leihau risg a thystiolaeth o welliant a'r duedd risg sy'n gostwng. Yn ogystal, byddai data a gynrychiolir ar y Dangosfwrdd Adnoddau Dynol, megis bylchau mewn swyddi gwag, hefyd yn cael ei rannu ag Aelodau'r Pwyllgor y tu allan i'r cyfarfod.

Wedi hynny, fe'i

PENDERFYNWYD –

(1) Y dylid nodi canfyddiadau adroddiad adolygiad Archwilio Cymru o ymateb y Cyngor i'w heriau recriwtio a chadw staff, (Atodiad A) a'r ymateb i ganfyddiadau'r adolygiad ac argymhellion Archwilio Cymru (Atodiad B).

(2) Y dylid cyfeirio'r adroddiad at y Cabinet i'w oruchwyllo a'i gymeradwyo.

Rhesymau dros y penderfyniadau

(1) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

(2) Er mwyn galluogi goruchwyliaeth a chymeradwyaeth y Cabinet.

96 [RISG GORFFORAETHOL: DIWEDDARIAD CHWARTER 4 A SEFYLLFA DIWEDD Y FLWYDDYN AR RISGIAU \(CAC\) –](#)

Rhoddodd yr adroddiad drosolwg i'r Aelodau o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol ar gyfer diwedd blwyddyn 2025-26, gan gynnwys diweddariad Chwarter 4. Roedd yr adroddiad hefyd yn adlewyrchu ystyriaeth y Tîm Arweinyddiaeth Strategol (UDA) o'r argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor hwn yn dilyn cyfnod Chwarter 3 2025/26 yn ymwneud â risgiau a gynhwysir yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol.

Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cynnwys 13 risg: un wedi'i sgorio'n uchel iawn, saith yn uchel, dau yn ganolig/uchel a thri yn ganolig.

Gofynnodd y Pwyllgor am ragor o wybodaeth am adroddiad yr Adolygiad Tasg a Gorffen Craffu ar Ganolfannau Adnoddau Anghenion Dysgu Ychwanegol, ac yn benodol ymateb y Cabinet. Yn ogystal, awgrymodd y Pwyllgor y dylid adolygu lefel y risg ar gyfer y risg Newid Hinsawdd.

PENDERFYNWYD –

- (1) Y dylid sefyllfa risgiau corfforaethol Chwarter 4/Diwedd y Flwyddyn a amlinellir yn yr Adroddiad Crynodeb Risg (Atodiad A) yn cael ei nodi.
- (2) Y dylid ystyriaeth y Tîm Arweinyddiaeth Strategol o'r ymatebion i sylwadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer Chwarter 3 yn cael ei nodi.
- (3) Y dylid gofyn i'r Cabinet gymeradwyo'r awdurdod dirprwyedig i Gyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol ddiweddarau'r Polisi Rheoli Risg.
- (4) Y dylid gofyn i'r Cabinet ystyried sylwadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn unol â phenderfyniadau 5 a 6.
- (5) Y dylid gwybodaeth ychwanegol yn cael ei darparu i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ynghylch yr adolygiad Craffu i Ganolfannau Adnoddau Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- (6) Y dylid adolygiad o'r sgorio risg yn ymwneud â'r Risg Newid Hinsawdd yn cael ei gynnal.

Rhesymau dros benderfyniadau

- (1) Yn dilyn ystyried y diweddariad risg ar gyfer chwarter 4 a sefyllfa risgiau corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn, gan gynnwys unrhyw faterion sy'n dod i'r amlwg a lliniariadau arfaethedig, fel y nodir yn Atodiad A.
- (2) Nodi'r camau gweithredu a gymerwyd mewn ymateb i sylwadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac ystyried unrhyw gamau gweithredu pellach sydd eu hangen.
- (3) Adolygodd a chymeradwyodd y Cyngor Bolisi Rheoli Risg diwygiedig yn 2024/25. Ers ei gymeradwyo, gwnaed gwelliannau gweithredol, ansylweddol i

adlewyrchu penderfyniadau y cytunwyd arnynt gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Cabinet. Gofynnwyd am awdurdod dirprwyedig i'r Cyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol i wneud gwelliannau gweithredol, ansylweddol pellach i'r Polisi Rheoli Risg a chanllawiau cysylltiedig yn ystod y flwyddyn, lle bo angen i roi effaith i benderfyniadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Cabinet.

(4) Sicrhau bod gan y Cabinet oruchwyliaeth o benderfyniadau sy'n ymwneud â Chofrestr Risg y Cyngor.

(5) Sicrhau bod gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio oruchwyliaeth o'r Risg Anghenion Dysgu Ychwanegol.

(6) Cynnal adolygiad o'r sgôr risg o ystyried y cyfeiriad teithio a ragwelir.

97 [CYNNYDD CHWARTER 4 2025/26 YN ERBYN ARGYMHELLION RHEOLEIDDIO ALLANOL \(CAC\)](#) –

Amlinellodd yr adroddiad (a Thraciwr Mewnwelediad y Bwrdd Mewnwelediad Strategol (BMS) a oedd wedi'i atodi iddo) gynnydd yn Ch4 2025/26 yn erbyn holl argymhellion rheoleiddio allanol presennol y Cyngor.

Yn Ch4 2025/26, roedd cynnydd cryf wedi'i wneud wrth ymateb i argymhellion rheoleiddio allanol, gyda 28 o gamau gweithredu parhaus o fewn Traciwr Rheoleiddio BMS. Roedd y sefyllfa'n gadarnhaol, gyda 86% o gamau gweithredu (24) wedi'u priodoli i berfformiad Gwyrdd a'r 14% sy'n weddill (4) â statws Ambr. Yn bwysig, ni chafodd unrhyw gamau gweithredu eu graddio'n Goch, sy'n dangos bod camau gweithredu'n cael eu datblygu mewn ymateb i argymhellion rheoleiddio a bod risgiau cysylltiedig yn cael eu rheoli'n effeithiol.

Cwblhawyd camau gweithredu yn ymwneud â gwaith rheoleiddio lleol a chenedlaethol yn ystod y flwyddyn.

Roedd y sefyllfa wedi cael ei hystyried gan y Tîm Arweinyddiaeth Strategol, ac roedd yn cael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, cyn y Cabinet, i gefnogi goruchwyliaeth a sicrwydd parhaus. Byddai unrhyw sylwadau gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Cabinet yn cael eu hystyried gan y Bwrdd Mewnwelediad Strategol fel rhan o drefniadau monitro a goruchwyllo parhaus.

PENDERFYNWYD –

(1) Y dylid nodi'r cynnydd wrth fynd i'r afael ag argymhellion rheoleiddio allanol fel y manylir yn y Traciwr Mewnwelediad Bwrdd Mewnwelediad Strategol atodedig ar gyfer y cyfnod Ch4 2025/26.

(2) Y dylid gofyn i'r Cabinet gymeradwyo tynnu camau gweithredu wedi'u cwblhau o'r Traciwr Mewnwelediad.

(3) Y dylai Cyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol ystyried darparu fersiynau yn y dyfodol o sefyllfa'r Chwarter yn gynharach i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Rheswm dros y penderfyniad

- (1) Er mwyn sicrhau bod argymhellion rheoleiddio yn cael eu hystyried yn briodol.
- (2) Er mwyn sicrhau bod Traciwr Mewnwelediad Bwrdd Mewnwelediad Strategol y Cyngor yn adlewyrchu safbwynt diweddaraf y Cyngor ar ei argymhellion rheoleiddio.
- (3) Er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn derbyn diweddariadau mwy amserol.

98 [OLRHAIN PENDERFYNIADAU A CHAMAU GWEITHREDU'R PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO](#) (PGAMR) –

Rhoddodd yr adroddiad gofnod olrhain i aelodau'r Pwyllgor o'r penderfyniadau a wnaed a'r camau gweithredu a ofynnwyd amdanynt gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod y Flwyddyn Ddinesig gyfredol (Mai 2026 i Fai 2027) a hefyd ar gyfer unrhyw argymhellion heb eu gweithredu yn ymwneud â blynyddoedd blaenorol.

PENDERFYNWYD –

- (1) Y dylid cynnwys yr adroddiad yn cael ei nodi.
- (2) Y dylid llythyr ymateb Ysgrifennydd Cabinet Tai a Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru ar y pryd (Atodiad C), ynghylch effaith ariannol Deddf Digartrefedd a Dyrannu Tai Cymdeithasol (Cymru) 2026, yn cael ei nodi.

Rhesymau dros y penderfyniadau

- (1) Rhoi gwybod i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am gynnydd mewn perthynas â'i benderfyniadau a'r camau gweithredu y gofynnwyd amdanynt.
- (2) Rhoi gwybod i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am yr ymateb a dderbyniwyd gan Ysgrifennydd Cabinet Tai a Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru ar y pryd.

99 [HUNANASESIAD Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO](#) (PGAMR) –

Roedd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r Awdurdod. Diben yr adroddiad oedd rhoi ffocws annibynnol a lefel uchel ar ddigonolrwydd trefniadau llywodraethu, risg a rheoli'r Awdurdod. Rhoddodd yr adroddiad sicrwydd y gallai Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor ddangos ei effeithiolrwydd yn erbyn yr egwyddorion arfer da a osodwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) gan ddefnyddio'r offer hunanasesu a ddarparwyd.

PENDERFYNWYD – Y dylid nodi canlyniad yr hunanasesiad o effeithiolrwydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Rheswm dros y penderfyniad

Rhoi sicrwydd y gallai Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor ddangos ei effeithiolrwydd yn erbyn yr egwyddorion arfer da a osodwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) gan ddefnyddio'r offer hunanasesu a ddarparwyd.

100 [ADRODDIAD ARCHWILIO MEWNOL BLYNYDDOL 2025/26](#) (PGAMR) –

Roedd yr adroddiad yn darparu Barn Flynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol ar amgylchedd rheoli'r Cyngor mewn perthynas â llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol. Roedd hefyd yn hysbysu'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am waith a pherfformiad Archwilio Mewnol ar gyfer y Flwyddyn Ariannol 2025/26. Darparwyd yr wybodaeth hon i gydymffurfio â'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang.

Nodwyd, ar dudalen 14 o'r Atodiad, o dan y Datganiad Llywodraethu, y byddai'r paragraff olaf yn cael ei ail-eirio a'i ddiwygio gan nad oedd unrhyw faterion sylweddol ynghylch Llywodraethu wedi'u nodi mewn gwirionedd.

PENDERFYNWYD – Y dylid Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol ar gyfer blwyddyn ariannol 2025/26, gan gynnwys Barn Flynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol y Cyngor, yn cael ei gymeradwyo.

Rheswm dros y penderfyniad

Yn dilyn ystyried Barn Flynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol ar yr amgylchedd rheoli cyffredinol yn y Cyngor ac i sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang.

101 [STRATEGAETH ARCHWILIO MEWNOL A CHYNLLUN RISG BLYNYDDOL 2026-27](#) (PGAMR) –

Yn unol â'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (SAMB), roedd angen i Bennaeth Archwilio Mewnol sefydlu cynllun yn seiliedig ar risg i bennu blaenoriaethau'r gweithgaredd archwilio mewnol, yn gyson â nodau'r sefydliad. Dylai'r cynllun archwilio yn seiliedig ar risg gwmpasu amgylchedd rheoli cyffredinol y Cyngor gan gynnwys risg, llywodraethu a rheolaethau mewnol cyn belled ag y bo'n ymarferol. Darparodd yr adroddiad y Strategaeth Archwilio Mewnol a'r Cynllun Archwilio Blynyddol yn Seiliedig ar Risg ar gyfer 2026-27 i aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w cymeradwyo.

PENDERFYNWYD – Y dylid cymeradwyo'r Strategaeth Archwilio Mewnol ddrafft (Atodiad A i'r adroddiad) a'r Cynllun Archwilio Blynyddol yn Seiliedig ar Risg drafft ar gyfer 2026-27 (Atodiad B i'r adroddiad).

Rheswm dros y penderfyniad

Cymeradwyo'r Strategaeth Archwilio Mewnol ddrafft arfaethedig a'r Cynllun Archwilio Blynyddol yn Seiliedig ar Risg ar gyfer 2026-27 yn unol â'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (SAMB) a Chylch Gorchwyl y Pwyllgor.

102 [ADRODDIAD MONITRO ARGYMHELLION](#) (PGAMR) –

Ar gais Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, rhoddodd yr adroddiad ddiweddariad i aelodau'r Pwyllgor gan y Rheolwyr Gwasanaeth perthnasol ar statws argymhellion a wnaed mewn archwiliadau a gyhoeddwyd cyn 2025/26, nad oeddent wedi'u gweithredu eto. Cytunwyd ar y sylwadau gan y Pennaeth Gwasanaeth neu'r Cyfarwyddwr perthnasol.

PENDERFYNWYD – Y dylid nodi cynnwys yr adroddiad a'r wybodaeth a ddarparwyd mewn perthynas â'r argymhellion a wnaed cyn 2025/26 nad oeddent wedi'u gweithredu eto.

Rheswm dros y penderfyniad

Ar ôl ystyried statws argymhellion Archwilio Mewnol ac adolygu ac asesu effeithiolrwydd rheoli risg a rheolaeth fewnol.

103 [RHAGLEN WAITH I'R DYFODOL](#) (PGAMR) –

Roedd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nifer o swyddogaethau a chyfrifoldebau craidd o fewn ei gylch gwaith. Er mwyn galluogi'r Pwyllgor i gyflawni'r swyddogaethau a'r cyfrifoldebau craidd hynny'n effeithiol ac i sicrhau ei fod yn cwmparu ei ystod o gyfrifoldebau, cyflwynwyd Rhaglen Waith Ymlaen ym mhob cyfarfod, yn nodi'r adroddiadau i'w cyflwyno mewn cyfarfodydd yn y dyfodol, i'w cymeradwyo neu eu diwygio, yn ôl yr angen.

Gofynnwyd i'r Cadeirydd a'r Swyddogion ystyried nifer yr eitemau ar gyfer y cyfarfod nesaf yn ofalus.

PENDERFYNWYD – Y dylid yr amserlen eitemau ar gyfer y cyfarfod nesaf ar 20 Gorffennaf 2026 yn cael ei chymeradwyo.

Rheswm dros y penderfyniad

Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.